

ДО ПИТАННЯ СИНОНІМІЇ ЛОКАТИВНИХ ПРИЙМЕННИКІВ ЯК СУБСТАНЦІАЛЬНИХ СИНТАКСЕМ У ПРОСТОМУ РЕЧЕННІ

У статті основну увагу зосереджено на дослідженні синонімічних відношень, виражених близькими за значеннями локативними прийменниками; на контекстному вивченні варіантів субстанціальних синтаксем просторової семантики.

Ключові слова: парадигматичні відношення, синонімія, прийменник, просторова близькість, варіант, інваріант.

У сучасній лінгвістиці великого значення набуває проблема створення лексикографічних праць для відтворення реєстру одиниць літературної мови, зокрема актуалізовано увагу до проблеми всебічної (семантичної та граматичної) характеристики слова. Передовсім це стосується принципів лексикографування службових частин мови на нових засадах, що відбивають їхній системний розвиток. Це стосується, зокрема, службових частин мови, головно прийменників, адже нові підходи до вивчення їхньої системи, структури, значення та функцій необхідно систематизувати та виробити єдині правила побудови сучасних словників прийменників. Досить потужні та вагомі досягнення в цій сфері підтверджують тезу про те, що тільки синтез теорії та практики здатен виробити цілісну лексикографічну модель. Зростання кількості та комунікативної ваги службових засобів мови загалом і прийменників, утворених внаслідок переходу з інших частин мови, зокрема компенсує нестачу морфемних засобів, посилюючи аналітичний компонент у сучасній українській мові (І. Вихованець, К. Городенська, Ю. Скиба, В. Алієва). Формат тлумачного словника дасть змогу створити цілісну модель мовної системи, яка відбиває не лише семантичну структуру слова, а й його парадигматичні та синтагматичні відношення, сполучуваність і словотвірний потенціал. Прийменники як маркери найрізноманітніших відношень виконують важливу роль лексико-синтаксичних засобів вираження тієї чи тієї семантики, реалізують комунікативну функцію мови. Основні теоретичні проблеми та рівень вивчення сучасних прийменників як елемента мовної системи викладено у працях українських учених (І. Кучеренко, І. Вихованець, А. Загнітко, А. Лучик), російських дослідників (Є. Черкасова, О. Селіверстова та ін.). Прийменник як лексикографічний об'єкт привертає увагу багатьох лінгвістів уже протягом багатьох років, що засвідчує міжнаціональний проект "Слов'янські прийменники в синхронії та діахронії: морфологія та синтаксис", учасниками якого є російські (Московський державний університет, керівник проф. М.В. Всеволодова), польські (Опольський університет, керівник проф. Ч. Ляхур), білоруські (Гродно та Мінськ, керівник проф. М.Й. Конюшкевич), болгарські (Велико Тирново, керівник доц. Гочо Гочев), сербські (Нови Сад, керівник доц. Іванка Антонич) та українські (Донецьк, керівник проф. А.П. Загнітко). Кінцевою метою цього проекту може бути зіставний опис та типологічний аналіз категорії слов'янського прийменника з урахуванням його історичного розвитку, що передбачений як проміжний етап створення національних словників.

Завдання статті полягає в розгляді одного із параметрів прийменникової одиниці — парадигматичних відношень, що відображають синонімічні зв'язки прийменників у мові, зокрема синонімії серед локативних прийменників. Аналіз параметричних відношень допомагає чіткіше зрозуміти значення того чи того прийменника, його місце в лексичній системі мови. Явища омонімії, синонімії та антонімії прийменників неодмінно відображено у словниках, оскільки вони вказують на системну взаємодію лексичних одиниць у мові, відкриваючи можливості врізноманітнення висловлень різними номінаціями певних відношень та реалізуючи антропоцентричний і комунікативний підходи. Явище синонімії репрезентовано у прийменниковій системі сучасної української мови й тісно пов'язано із полісемією: у кожному значенні прийменник здатен мати ті чи ті синоніми. Мета статті — схарактеризувати стан дослідження синонімії локативних прийменників у складі прийменниково-відмінкової форми та їхнього власного лексичного значення, визначити шляхи подальшого вивчення парадигматичних відношень релятивних одиниць просторового значення, визначити місце перехідних частиномовних одиниць у складі синонімічних рядів локативних прийменників. Насамперед коректніше буде говорити не про синонімію самих прийменників, а про синонімію прийменникових конструкцій, адже прийменник реалізує своє конкретне значення не сам по собі, а в контексті, у сполученні з певним субстантивом.

Думки сучасних дослідників щодо лексичного значення прийменника розходяться і часто є діаметрально протилежними: від заперечення наявності в нього будь-якого лексичного значення взагалі (О. Суник) до визнання за ним номінативної функції (В. Гак, О. Кубрякова, О. Селіверстова). Спиратимемося на дослідження лінгвістів, що визнають наявність власного лексичного значення для первинних прийменників, хоч і дещо розмитого через багатозначність, сформовану внаслідок їхнього історичного розвитку, конкретнішого та однозначнішого для вторинних прийменникових одиниць. Проблема статусу прийменника тісно пов'язана з питанням про його семантику. Надання прийменнику статусу слова (службового чи самостійного) означає виділення в нього не тільки граматичного, але й повноправного лексичного значення, оскільки саме слову притаманна єдність лексичного і граматичного значень. До основних значень прийменника слід віднести категорійне, граматичне і лексичне. Під категорійним значенням прийменника розуміють значення семантико-синтаксичного відношення іменного компонента, який за своєю суттю є адвербіалізованим субстантивом, до інших повнозначних компонентів у складі словосполучення, речення. Граматичне значення взагалі (“формальне”, за О.О. Потебнею) — це таке значення, яке притаманне всім словам морфологічного класу і виражається не словом як таким, а додатковими засобами (змінюю слів, здатністю поєднуватися з іншими лексемами тощо). Граматичне значення прийменника полягає у вираженні синтаксичного підрядного зв'язку.

Щодо лексичного значення прийменників, то воно тісно пов'язане з їхнім походженням. Можна стверджувати, що лексичне і граматичне значення прийменників збігаються, що ні в якому разі не означає їхньої тотожності. Граматичним значенням прийменника виступає реалізація ним синтаксичного зв'язку між словами, а лексичним слід уважати позначення певного відношення між предметами, дією і предметом тощо, що уможливорює зарахування прийменників до слів-релятивів (термін В.Ф. Кипріянова). Семантична характеристика прийменників може постати найповнішою із врахуванням єдності загальних і часткових значень. Під загальним значенням розуміють здатність прийменників виражати певне смислове відношення, а під частковим значенням — власне лексичне значення прийменників, які дозволяють останнім конкретизувати висловлення або повністю змінювати його смисл, наприклад: покласти книжку *на* стіл — покласти книжку *під* стіл — покласти книжку *у* стіл — покласти книжку *за* стіл. Принцип єдності загальних і часткових значень відображений також у дослідженнях із семантики прийменників з погляду когнітивної лінгвістики, коли семантична структура службового слова інтерпретується як схема-образ, яка являє собою інваріантне значення слова. Модифікації ж значення співвідносяться з відповідними контекстами його вжитку (В.Ю. Апресян, Г.Є. Крейдлін). Такий підхід уможливорює визначення парадигматичних зв'язків прийменників у такій закономірності: а) в межах одного смислового відношення в певного прийменника виявляється його пряме і переносне значення (бути *на городі* — бути *на уроці*); в) опис значень різних прийменників у межах одного смислового відношення дає змогу встановити їхні синонімічні зв'язки. За таких умов синонімічні прийменники виражають спільне смислове значення, вони постають близькими за власним лексичним значенням, тобто функціонують у близьких контекстних умовах: дитина залишилася *в матері* — дитина залишилася *при матері* — дитина залишилася *з матір'ю*. У будь-якому разі, кожному прийменнику характерна своя сукупність значень. Окремі значення прийменника і формують його загальну семантичну структуру, тобто сукупність його семантичних реалізацій, або варіантів. До питання синонімії просторових конструкцій зверталися і російські вчені (М. Всеволодова, С. Владимирський) та українські лінгвісти (М. Степаненко та інші).

Отже, з огляду на зазначені вище факти напрашується висновок, що синонімічність прийменникових конструкцій залежить від низки факторів. Ми розглядаємо лексико-семантичну категорію місця у єдності змісту (семантики) та формальних засобів вираження — прийменниково-відмінкових форм, визначаємо просторове відношення у найзагальнішому вигляді як розташування у просторі якого-небудь предмета, дії (події), ознаки та локативного орієнтира. Як уже наголошувалося, розглядати одиниці на взірць *біля* — *коло* — *неподалік* поза контекстними умовами виявляється некоректним, адже поза контекстом та структурною схемою словосполучення чи речення навіть важко довести, що деякі з одиниць належать до класу прийменників. Лише оточення цих одиниць дає зрозуміти, що *коло* не іменник, а релятивна одиниця, *неподалік* — не прислівник, а амбівалентний локативний прийменник. Як зазначає проф. А. Загнітко, аналізуючи погляди на прийменник у діахронному/синхронному, структурному/функціональному, семантичному/складовому плані “любая типология, в том числе и семантическая пространственная, должна исходить из общепринятых концептуальных положений, учитывая при этом значимость определенной единицы в системе и в структуре предложения, текста с попыткой

максимального и последовательного определения предложенически-синтаксемообразующих (М.И. Конюшкович) потенциалов” [9, 32]. Конститууючи синтаксему, прийменник не зв’язаний жорстко частиномовною валентністю, тому він може формувати як субстантивну синтаксему, так й інфінітивну, прислівникову та нумеративну. Синтаксестворювальна функція сигналізує не тільки про постання нової одиниці вищого рівня (одиниці побудови), але про участь (поряд із лексичним значенням слова, його морфологічними характеристиками, його синтаксичною позицією) у забезпеченні її синтаксемного значення. Порівнюючи прийменник із словотворчим формантом, що приєднується до словотворчої бази, беручи участь у формуванні нового слова, можна твердити, що і прийменник, приєднуючись до словоформи (морфологічної одиниці), формує нову синтаксичну одиницю — синтаксему. Прийменник на синтаксичному рівні (як словотворчий формант при творенні нового слова) структурує синтаксему і наповнює її змістом [14, с.2-3]. Для семантичної типології просторовості важливим також є діагностування прийменниково-флексивної цілісності, функціонально-прийменникової постпозиції та препозиції, тому що прийменник інкорпорується у предикат (забігти за, убіг у), а єдність “прийменник + флексія” реалізує цілісне значення, маркувальною ознакою якого є відтворюваність (за столом, у дорозі).

Прийменниково-відмінкова просторова форма в реченні може реалізовуватися в різних синтаксичних функціях, що, по суті, не впливає на синтаксему загалом. Візьмемо для прикладу локативну синтаксему у *селі* та трансформуємо її в речення. *Біля села* тихо. Батько *біля села*. Він жив *біля села*. У першому реченні прийменникова форма виражена локативним суб’єктом, співвідноситься із підметом у традиційному синтаксисі. У другому реченні форма *біля села* — локативний предикат, що дає ознакову характеристику суб’єкта за його місцезнаходженням (присудок). У третьому реченні прийменниково-відмінкова форма є поширювачем, якого потребує слово *жив*, без якого воно втрачає смисл або змінює його. *Біля села* — обставина місця. Із зміною локативної синтаксеми на синонімічну (скажімо, *коло села*) значення кожного із речень присутньо не оновиться.

Більшість граматик та словників, не розрізняючи значень прийменників *коло* — *біля*, зазначають, що вони передають середній ступінь просторової близькості і мають найширші функціональні можливості з-поміж усіх прийменникових конструкцій, що вказують на близькість розташування чи переміщення в просторі. Деякий час дослідники вважали *біля* та *коло* абсолютними синонімами, такими, що вживаються паралельно, хоч ще раніше прийменник *коло*, на відміну від прийменника *біля*, мав значення “навкруг чогось”. Останнім часом думка про те, що аналізовані прийменники є абсолютними синонімами заперечується. Ми маємо справу із значенням граматичним, зокрема синтаксичним, і дуже важливо, що в реалізації просторових значень беруть участь “совершенно определенные лексические пласты, прежде всего слова с предметным значением — имена (нарицательные и собственные) разного рода пространственных объектов — и с признаковым значением — названия единиц длины и площади” [6, 7]. Локативні прийменники поєднуються в синтаксему із словами, що є близькими за своїми лексико-семантичними характеристиками. Просторові релятиви напрямку руху у та до у синтаксемах йти у *хату* — йти до *класу* є синонімічними, адже поєднуються із лексемами *хата* та *клас*, приналежних спільній лексико-семантичній групі слів (іменники на позначення назв приміщень та їхніх частин).

Синтаксеми із просторовими прийменниками *біля* і *коло* можуть утворюватися від найрізноманітніших семантичних класів неособових іменників конкретного значення. Наприклад: *Жди нас коло будинку за чверть години перед шостою* (П. Загребельний, 152); *Біля його будинку зібралися бригадири* (М. Стельмах, 104); *Деся коло Ворскли стрів коваля* (П. Воронько, 191); *Аж біля Дніпра перестав (Лагутін) кричати* (О. Гончар, 196). Як відомо, прийменник *коло* давніший за походженням, ніж прийменник *біля*, і сформувався на основі давньоруського прийменника *около* [2, 141], що і вплинуло на значення цієї прийменникової одиниці: вживання із субстантивом у родовому відмінку у функції засобу призначення особи чи предмета, навколо яких відбувається дія чи розміщується щось, і у функції вказівки на предмет (особу), поблизу яких реалізується дія або перебуває щось [17, 146]. Виступаючи у другій функції, *коло* із субстантивом у родовому відмінку передає не безпосередню просторову близькість, а перебування когось (чогось) на певній відстані від предмета, оскільки семантика іменника *коло*, з яким пов’язане формування аналізованого прийменника, завжди передбачає певний радіус віддалення від центра. Тож локативні синтаксеми з прийменниками *коло* та *біля* вважаємо синонімами, хоча й протиставлені специфічними семантичними відтінками у межах середнього ступеня просторової близькості. Паралельне вживання прийменників *коло* — *біля* частково можна пояснити тим, що в мовній практиці рідко виникає потреба визначити різні ступені близькості, тобто виміряти її метрами чи сантиметрами,

тим більше, що словесне оточення, контекст завжди конкретизують і уточнюють відстань. Наприклад: *Біля залізниці, на кряжі, на одному з кряжів Уральських гір, стовп із написом "Азія — Європа"* (О. Гончар, 349) (несуміжна близькість); *Колосовський з Решетняком стояв, дививсь, як вітер намітає снігу біля стовпа* (О. Гончар, 253) (суміжна близькість). У художній літературі спостерігаємо переважання одного з прийменників у певних авторів. У сучасній науковій та публіцистичній літературі переважають локативні синтаксеми із прийменником *біля*. Саме такі синтаксеми відносимо до інваріантних. Явище синонімії передбачає взаємозамінність синонімічних форм, а також їхні варіативності (неможливості взаємозаміни при тотожності значень). Це залежить від лексико-семантичної групи слів, контексту, стилю та інших чинників, притаманних саме українській мові.

Синонімічні зв'язки прийменників можна визначити як внутрішньовідмінкові (коло хати (З.в.) — біля хати (З.в.), так і міжвідмінкові (біля хати (З.в.) — поряд із хатою (О.в.). Виділяють синонімію внутрішню та зовнішню, згідно з якою фразеологічні прийменникові утворення (прийменникові сполуки, еквіваленти прийменників) виокремлюють в самостійну групу. Такий розподіл є дещо розмитим. Ураховуючи різнопланові критерії функціонування тієї чи тієї прийменникової одиниці, можна побудувати синонімічні ряди субстанціальних локативних синтаксем у структурі простого речення. Спробуємо здійснити аналіз появи можливих синонімічних прийменників у складі синтаксеми *біля + субстантив у непрямому відмінку*, що означає місцезрештування когось (чогось) у безпосередній близькості від просторового орієнтира: *Він [депутат Рінкель] поглядає в вікно, поглядає на годинник і весело пореється біля паперів* (В. Винниченко, 182). Наприклад, варіант прийменника *біля* із префіксом по- — *побіля* утворює прийменниково-відмінкову форму синонімічну до аналізованої, із дистрибутивним відтінком: *Доктор Рудольф зносить з кутка жмені сірих дрібно побитих камінців і складає їх купкою на столі побіля апарата* (В. Винниченко, 347). Розмовний варіант *бля* фіксує словник за редакцією А. Загнітка, покликаючись на лексикографічну працю Б. Грінченка: *Світилка стоїть бля порога*. Із конкретизатором *безпосередньо* синтаксема із аналізованим прийменником набуває значення найближчого розташування когось (чогось), майже впритул: *Коли дзвіниця стоїть безпосередньо біля церкви, її форми безпосередньо повторюють форми веж церкви* (Словник (11), 25). Застарілим вважається прийменник *у* у складі синтаксеми на позначення наближеного розташування до когось (чогось): *У вікон школярі співали* (І. Котляревський, 27). Уживається цей прийменник із конкретними іменниками на позначення будівель, побудов, частин житла. Відомо, що репрезентований прийменник не використовується у сполуках із назвами істот та особовими займенниками. Прийменниково-відмінкова форма головно використовується після дієслів стану та перебування. Синтаксеми із прийменником *при* вказують на безпосередню суміжність предметів, їх прилягання, навіть зіткнення: *При столі фурія розірвала пакет і стала читати, а Андрія зупинив Рибалко біля дверей, поштиво поглядаючи на фурію* (І. Багрянний, 60). Часто прийменник *при* сполучається з іменниками — назвами населених пунктів. Поєднуючись із найменуваннями установ, організацій, означає скоріше не значення просторової близькості, а, якщо так можна сказати, значення просторової належності та внутрішнього зв'язку: *Спочатку трохи дивується, що він тут сам, що в таку епоху є порожні тюрми, але потім пригадує, що це ж не велика міська тюрма, а колишня "буцигарня" при місцевому управлінні ГПУ й міліції* (І. Багрянний, 23). Із іменниками *вийзд*, *вихід* має значення просторової близькості: *І тільки аж при виході раптом зітхнув і, відчиняючи останні двері, промовив ледве чутно: — Ну, брат! Не заздрю ж я вам!..* (І. Багрянний, 37). Варіантне *попри* рідко вживається, але також має місце у художній літературі: *Плоти попри дороги тріщали і падали — всі люди випроводжали Івана* (В. Стефаник, 71).

Прийменники *поруч*, *поряд* та їхні складені варіанти (*поряд з/із/зі*, *поруч з/із/зі*) завдяки семантиці прийменників уносять у загальне значення розташування відтінок тісної суміжної близькості об'єктів: *Він трьох синів — найзаможніших батьків на селі — поруч дочки своєї поставив: усі вони, коли до Рудикового багатства зрівняти, з руками Наталку вирвуть...* (Г. Косинка, 53); *Северин мешкав поруч із Миколою, отож вони поїхали разом, а вона подалася з братом додому* (Ю. Покальчук, 69); *Телефонна розмова дзюркотіла довго, Молибога обстежував убрання кабінету, з-під лівої руки хазяїна, поряд із письмовим столом визирнув облущений сейф, графин із водою поблискував на столику в кутку...* (А. Перепада, 3).

У мові спостережено нестачу прийменників для відображення всіх відтінків синтаксичного значення близькості, тому до прийменникового класу просторового значення входять прислівниково-прийменникові одиниці, які набувають релятивної функції. Амбівалентні прийменники *близько(від)*, *поблиз*, *поблизу*, *поблизько* на протигагу домінанті позначають

місцезнаходження на більш відчутній відстані від об'єкта-орієнтира: *Максові хочеться, щоб брат був близько від нього* (В. Винниченко, 127); *І от вони [вірмени] "привезли" зброю і заховали її поблизу Харкова на Рашковій дачі* (І. Багряний, 76).

На найбільшу відстань від об'єкта-орієнтира вказують прийменники *недалеко (від), неподалік (від)*: *Фрегат-пароплав "Принц", також відомий як "Чорний принц", зник під час потужного шторму неподалік кримського міста Балаклава із 150 членами екіпажу на борту у листопаді 1854 року* (Полтавська думка (20), 8).

Семантично синонімічними виявляються синтаксеми із локативними прийменниками *попліч з/із/зі*, що вказують на близьке розташування із особою, рідше із предметом. Лексичне значення іменника, що лежить в основі прийменникової одиниці, відкрито сигналізує про невелику відстань між особами чи предметами, розташування поряд, пліч-о-пліч: *На козлах попліч з погоничами причепилися ще два дуже вбогі та обідрані крамарі, неначе круки або галки вчепилися за гілки дерева пазурями* (Словник (11), 275). Хоча логічно передбачити, що розташовуються особи чи предмети частіше всього по обидва боки від орієнтира.

Прийменники *побіч (з/із/зі), обік (з/із/зі), обіч (з/із/зі), збоку (від), з/із боку* незважаючи на додаткову ознаку, зумовлену семантикою прийменників — вказівку на бокову сторону предмета-орієнтира, уживаються у складі синтаксеми із загальним значенням близького місцеперебування: *Людина може жити побіч з Вілейкою, а Вілейка — текти біля людини* (Словник (11), 262). Навіть у самому реченні *побіч з та біля* синонімічні. *Обік зі мною йшла сестра; Тіна мовчки вередливо випинає нижню вогку губу й сідає збоку столу на стілець, зараз же витягнувши тонкі, гарні ноги в дорогих, модних панчохах і граючи ними* (В. Винниченко, 153); *З боку вулиці Лугової висаджуватимуть чагарник* (Полтавська думка (21), 2)

У функції прийменника вживається сполука *по сусідству з/із/зі*, із лексичного значення іменникової основи якої легко читається семантика близького розташування предметів, осіб. Сусідство вказує на недалеке розміщення когось (чогось) або ж на безпосередню суміжність осіб або предметів: *До того, як уперше прочитати "Червоні вітрила", я точно знала, що письменник Грін живе по сусідству з дідусем, у невисокому білому будиночку з великим чорним якорем біля ганку* (Дзеркало тижня, 12).

Узагальнюючи зазначені вище факти, зауважимо, що прийменник *біля* утворює розлогий синонімічний ряд із прийменниковими одиницями, які більшою або меншою мірою наближені до семантики аналізованої локативної синтаксеми, уживаються в різностильових текстах, є децю застарілими або ж навпаки одиницями-новотворами, і визначити ступінь спорідненості їх можливо лише в контекстних умовах. Дослідження парадигматичних відношень синонімії локативних прийменників є одним із пріоритетних напрямків вивчення та класифікації прийменникових одиниць, адже вони належать до найбільш поширених та часто вживаних, оприйменкування перехідних частин мови та входження їх у корпус чинних вимагає чітко розмежовувати відношення, що передають новостворені прийменники та класифікувати локативні прийменники, виокремлюючи близькі в семантико-синтаксичному та формально-граматичному плані субстанціальні синтаксеми, виділяючи інваріантні та варіантні сполуки, визначаючи частотність використання тієї чи тієї одиниці синонімічного ряду в різностильових текстах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багряний Іван. Сад Гетсиманський / Багряний І. — К. : Наукова думка, 2001. — 548 с. — (Бібліотека школяра).
2. Безпалько О. П. Нариси історичного синтаксису / Безпалько О. П. — К., 1969.
3. Винниченко Володимир. Сонячна машина / Винниченко В. : [роман / післямова П. Федченка]. — К. : Дніпро, 1989. — 618 с. — Серія "Романи і повісті" №6.
4. Вишня Л. І. Біля столу — коло столу / Л. І. Вишня // Культура слова : [республ. міжв. зб.]. — К. : Наукова думка, 1976. — Вип 11. — С. 70-74.
5. Воронько П. Твори / Воронько П. — К. : Держлітвидав УРСР, 1963. — 453 с.
6. Всеволодова М. В. Способы выражения пространственных отношений в современном русском языке / М. Всеволодова, Е. Владимировский. — М. : Русский язык, 1982. — 264 с.
7. Гончар О. Людина і зброя / Гончар О. — К. : Держлітвидав УРСР, 1963. — 342 с.
8. Дубинянська Я. Легенда про Гріна / Я. Дубинянська // Дзеркало тижня. — липень 2002. — № 13. — 16 с.
9. Загнітко А. А. Типология пространственных предложно-падежных конструкций в славянских языках: инновационно-контрастивный аспект / А. А. Загнітко // Славянские языки и культуры в современном мире : междунар. научн. симпоз., 24-26 март. 2009 г. : тезисы докладов. — М., 2009. — С. 32-33.
10. Загнітко А. П. Прийменники у структурі тексту : первинні і вторинні вияви / А. П. Загнітко // Лінгвістичні студії. — Донецьк : ДонНУ. — Вип. 15. — 2007. — С. 120-131.
11. Загнітко А. П. Словник українських прийменників / А. П. Загнітко, І. Г. Данилюк, Г. В. Ситар, І. А. Щукіна. — Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2007. — 416 с.

12. Загребельний Павло. Роксолана / Загребельний П. : [роман / худож.-оформлювачі Б. П. Бублик, І. В. Осипов]. — Х. : Фоліо, 2001. — 685 с.
13. Іваненко З. І. Прийменникові конструкції із значенням місця в сучасній українській мові / Іваненко З. І. — Чернівці, 1974. — 69 с.
14. Конюшкевич М. Функции предлога / Мария Конюшкевич // Функціонально-комунікативні аспекти граматики і тексту : збірник наукових праць, присвячений ювілею професора А. П. Загнітка. — Донецьк : ДонНУ, 2004. — С. 196-202.
15. Котляревський І. Твори / Котляревський І. — К. : Держлітвидав УРСР, 1948. — 249 с.
16. Косинка Г. На золотих богів / Г. Косинка : [оповідання] // Валер'ян Підмогильний. Місто : [роман]. — К. : Наукова думка, 2003. — 357 с.
17. Мельничук О. С. Историчний розвиток функцій і складу прийменників в українській мові / О. С. Мельничук // Слов'янське мовознавство. — К., 1961. — Т. 3. — С. 124–194.
18. Перепада Анатоль. Літопис, вилучений у маркізи / Анатоль Перепада // Кур'єр Кривбасу. — липень 2002. — № 152. — С. 3-25.
19. Покальчук Юрко. Жовте листя / Юрко Покальчук // Кур'єр Кривбасу. — липень 2002. — № 152. — С. 49-64.
20. Полтавська думка. — 25 березня 2010. — № 13(801). — 15 с.
21. Полтавська думка. — 22 квітня 2010. — № 17(805). — 15 с.
22. Стельмах М. Правда і кривда / Стельмах М. — К. : Держлітвидав УРСР, 1964. — 561 с.
23. Стефаник В. Вибрані твори / Василь Стефаник. — Х. : Ранок, 2003. — 192 с.
24. Шумилина А. Л. Синонимика в кругу глагольно-именных пространственных словосочетаний с предлогами у, при, под, около, возле, подле, близ, вблизи / А. Л. Шумилина // Русский язык в школе. — 1961. — № 6. — С. 25-30.

В статье основное внимание сосредоточено на исследовании синонимических отношений, выраженных близкими по значению локативными предлогами; на контекстное изучение вариантов субстанциальных синтаксем пространственной семантики.

Ключевые слова: парадигматические отношения, синонимия, предлог, пространственная близость, вариант, инвариант.

The article deals with the investigation of the synonymic relations of the locative prepositions, deals with the context study of the variants of the substantial syntaxemes with locative semantics.

Key words: paradigmatical relations, synonymy, preposition, locative nearness, variant, invariant.